

Beest en boer moeten wennen

Eddy Teenstra

In het vorige artikel heeft u een indruk gekregen van de eerste ervaringen met de nieuwe gebouwen en dergelijke. In dit artikel gaat het met name om de levende have. Zowel de dieren als de bedrijfsboer moesten toch even wennen aan de nieuwe stallen en bedrijfsvoering van het lagekostenbedrijf. Het meest opvallend is de lagere melkproductie. Vier maanden na de start lijkt deze zich te stabiliseren op het gewenste niveau van 7500 kg per koe. Het is echter nog te vroeg om betrouwbare uitspraken te doen.

Lagere melkproductie niet vreemd

Dat de melkproductie in vergelijking met vorig jaar is gedaald, is natuurlijk niet zo vreemd. Een jaar terug kregen de koeien nogal wat meer krachtvoer en werden ze gevoerd met een voermengwagen. Bovendien hadden ze veel meer voerplaatsen en werden ze gemolken in een melkstal met melkmeters, zodat eventuele grote afwijkingen in productie snel zichtbaar waren. Dit is nu wel even anders. De dieren moeten nu zelf hun rantsoen samenstellen. Ook een dagelijkse controle van de melkproductie is niet meer mogelijk, waardoor bijsturen op dierniveau moeilijk is. De koeien krijgen nog maar maximaal 8 kg krachtvoer per dag. Zowel voor de bedrijfsboer als de koeien is dat even wennen. "Vooral bij nieuwmelkte koeien vergelijk je de productie automatisch met die van de vorige lactatie. Tja, en dat valt nogal eens tegen. Maar als je productie binnen de huidige veestapel bekijkt, dan valt het gelukkig weer mee", aldus Roel Withaar, de bedrijfsboer van het lagekostenbedrijf. Vergelijken we de gemiddelde BSK van de laatste vijf melkcontroles in 1996 met die van de laatste vijf in 1997, dan is deze van 42,5 gedaald naar 36,7 kg. In beide gevallen gaat het om de periode van half september tot half december. Hetzelfde beeld zien we bij de geschatte 305-dagenproducties van de melkcontroles in december 1996 en 1997. Tabel 1 geeft een overzicht. Alles bij elkaar lijkt het erop dat de productie op termijn ergens in de buurt van de 7500 kg per koe uit gaat komen.

Krachtvoer beperkt

Withaar verwacht dat het gemiddelde krachtvoerconsumptie tot mei 1998 uitkomt op ongeveer 1.500 kg per koe. Dit is nog altijd een paar honderd kilo te veel. Waarschijnlijk zal dit berekend over de periode van november 97 tot november 98 wel in de buurt van de 1.200 tot 1.300 kg komen te liggen.

Withaar bepaalt eens per drie weken de dagelijkse krachtvoergift per koe. Hiervoor beschikt hij over de uitslag van de melkcontrole en een lijstje met de geadviseerde hoeveelheden bij diverse meetmelkproducties. "Het zou nog handiger zijn wanneer op de uitslag van de melkcontrole ook de hoeveelheid meetmelk stond. Nou moet je toch nog weer rekenen of zelf gaan schatten".

Voorraadvoeding

Door de compacte indeling van de ligboxenstal hebben de dieren slechts een beperkt aantal vreetplaatsen. Daarom wordt voorraadvoeding toegepast. De melkgevende koeien beschikken over een rantsoen van half graskuil en half maïskuil. Of ze dat ook in die verhouding opvreten, ligt natuurlijk aan ze zelf. Eens per week plaatst Withaar nieuwe blokken voor het voerhek. Deze schuift hij vervolgens tegen het voerhek met een hydraulische schuif aan de zijkant van de trekker. In het begin gaf dit bij de maïskuil nogal wat problemen. De maïskuil was namelijk nog dusdanig vers dat de maïs te los was, waardoor het blok uiteenviel bij het schuiven. Nu de maïs goed is geconserveerd, is dit probleem over.

Tabel 1 Geschatte 305-dagenproductie eind 1996 en eind 1997

Controle-datum	Aantal koeien	Kg melk	% vet	% eiwit	Kg vet	Kg eiwit	Netto opbrengst (f)
13/12/96	70	8.224	4,62	3,47	380	285	4.889
11/12/97	55	7.907	4,52	3,36	357	266	4.602

Ook voor de droogstaande koeien en de pinken wordt voorraadvoeding toegepast. De 22 dieren beschikken over slechts acht voerplekken waar ze onbeperkt graskuil kunnen opnemen. Vooral de kleinere (jongere) pinken hebben het moeilijk. Ze moeten nogal eens vechten voor een plaatsje aan het voerhek. Van Dieren, assistent bedrijfsboer, had dan ook liever een 'spantje' extra gehad, zodat je de droogstaande koeien en de pinken apart kon voeren. Maar dit past natuurlijk niet in de filosofie van lagekosten en dus kleine stal. Voordeel van de huidige opzet is dat alleen de sterke dieren overblijven.

Fokbeleid

'Al kost het acht inseminaties', de koeien móeten drachtig worden. De redenen hiervoor is simpel. Omdat jaarlijks niet meer dan zo'n 20 % van de koeien vervangen kan worden, meer jongvee is er niet, is het belangrijk dat zo veel mogelijk koeien weer drachtig worden. Hierdoor ontstaat immers ruimte om dieren om een andere reden dan vruchtbaarheid af te voeren. Een en ander kan tot gevolg hebben dat de tussenkalftijd (tk) gaat oplopen. Daarnaast zal ook de krappe energievoorziening tijdens de eerste periode na afkalven, de vruchtbaarheid wellicht negatief beïnvloeden.

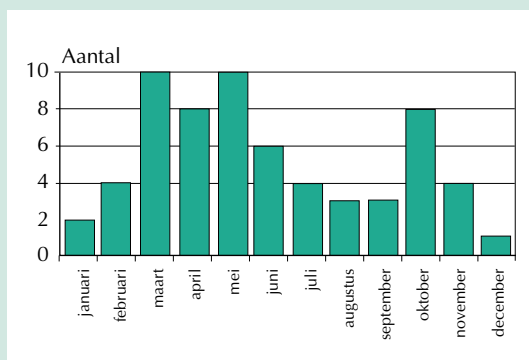
Fokken op levensduur is belangrijk voor het lagekostenbedrijf. Vooral de vererving voor benen en uier krijgt daarom extra aandacht. Momenteel gebruikt Withaar hoofdzakelijk de stieren Luxemburg, Archibald, Delta Lava en Lely. De laatste twee gebruikt hij ook voor de pinken.

Door de hogere tkt zal waarschijnlijk ook het kalfpatroon steeds maar blijven verschuiven. Zo lang dit niet tot extra pieken leidt, is dat op zich niet zo erg. Op dit moment, peildatum januari 1998, zit er een geboortepiek in het voorjaar, zie figuur 1. Dit geeft tijdens de stalperiode capaciteitsproblemen bij de huisvesting van het jongvee.

Gezondheid

Echt grote problemen hebben zich tot op heden niet voorgedaan. In het begin sletten de klauwen wat extra door de nieuwe betonvloeren in de lig-

Figuur 1 Kalfpatroon lagekostenbedrijf, peildatum januari 1998

boxenstal. Ook de uiergezondheid heeft onder druk gestaan van de verhuizing. Onlangs waren er vier koeien met mastitis. Waarschijnlijk werd dit deels veroorzaakt door de hoogte van het vacuüm. In de oude stal werd vanwege de hoogliggende melkleiding gemolken met 49 kPa. De nieuwe melkstal heeft een laagliggende leiding, vandaar dat hier begonnen is met 47 kPa. Onlangs is dit verder teruggebracht naar 43-44 kPa. Wellicht dat we verdere uierproblemen hiermee kunnen voorkomen.

Slechts twee koeien hebben de overgang naar het lagekostenbedrijf, in figuurlijke zin, niet overleefd. Ze waren permanent zo gespannen (stress) dat ze zichzelf min of meer droogzetten. Na een paar dagen zijn ze overgeplaatst naar een ander bedrijf op de Waiboerhoeve, waar ze het nu weer uitstekend doen.

Door de beperkte krachtvoerverstrekking mag je verwachten dat de kans op **slepende melkziekte** toeneemt. Dit wordt nog verergerd door het ontbreken van dagelijkse gegevens over de melkproductie. Alleen de erge gevallen vallen op. Withaar: "Ik heb een goeie neus voor acetone. Als er eentje is, dan haal ik die er zo uit. En als we twijfelen, dan melken we die koe een keer met de ketel. Dan weet je tenminste hoeveel melk ze geeft. Er zullen best een aantal dieren tussendoor slippen. Deze hebben dan een iets lagere topproductie, maar daar kun je weinig aan veranderen."